

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

ΘΡΗΣΚΕΙΑ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Πολιτισμός! Ὅποιαν γοητείαν προξενεῖ ἡ προφορὰ καὶ μόνον τῆς λέξεως ταύτης! Συχνάκις ἐξέρχεται ἀπὸ τὰ στόματα ὄλων, μικρῶν καὶ μεγάλων, μεμορφωμένων καὶ ἀμορφῶτων. Συγκεντρώνει πᾶν τὸ θαυμαστὸν ἐν τε τῇ ἐπιστήμῃ, τῇ πολιτείᾳ καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ, συνάμα δικαιολογεῖ καὶ πᾶσαν διαστροφὴν ἐν τῷ πνευματικῷ ὀρίζοντι καὶ πᾶσαν ἐκφυλιστικὴν ἐκδήλωσιν ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ. «*Αὐτὰ ἔχει ὁ πολιτισμός!*»

Τί εἶναι λοιπὸν πολιτισμός; Πολιτισμός εἶναι ἡ προσήκουσα ἀνάπτυξις τῶν πνευματικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ μετὰ τούτων ἀρμονικὴ καλλιέργεια τῶν ἀνθρωπίνων συναισθημάτων.

Ἐντεῦθεν ἔχομεν τὰ ποικίλα εἶδη τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, ὅτινα ἀνταποκρίνονται εἰς τὰς φύσει ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν ἐνυπαρχούσας διαθέσεις καὶ ἀνάγκας. Αἱ ἐκφάνσεις αὗται τοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἡ *θρησκεία*, ἡ *ἐπιστήμη*, ἡ *τέχνη*, ἡ *κοινωνία*, τὸ *κράτος*, τὸ *ἐμπόριον*.

Διὰ τοῦτο ὁ ἀληθὴς πολιτισμὸς ἐπιβάλλει τὴν ἀκριβῆ ἔρευναν τῶν στοιχείων τούτων τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς πρὸς ἀλλήλα σχέσεως τούτων. Τότε β. β. β. ὁ ἀληθὴς πολιτισμὸς πραγματοποιεῖ τὸν ὑψηλὸν αὐτοῦ προορισμὸν καὶ ἔχομεν ἐντεῦθεν τὸν *ιδανικὸν ἄνθρωπον*.

Ἐξ ὄλων τῶν ἀνωτέρω πᾶς τις κατανοεῖ, πόσον ἐπιβλαβὴς εἶναι, ἐν τῇ πνευματικῇ ἐξελίξει τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἄρνησις ἐν τῶν στοιχείων τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Ὁ Πολιτισμὸς τότε μᾶς ἐμφανίζεται χωλαίνων καὶ διαγαίρει τὴν ἰδίαν ἐντύπωσιν, τὴν ὁποίαν προκαλεῖ ἡ ἐμφάνις ἀνθρώπου, στερουμένου ἑνὸς τῶν μελῶν τοῦ σώματος.

Ἐν τῶν στοιχείων τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι καὶ τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα, ἐκδηλούμενον ἐν τῇ *θρησκείᾳ*. Ἡ λέξις συναίσθημα μᾶς ἐπιβάλλει νὰ παραδεχθῶμεν τὴν θρησκείαν ὡς φυσικὸν καὶ καθολικὸν φαινόμενον. Εἶναι πλέον περιττὸν νὰ ἀσχολῆται τις, εἰς τὴν ἀπόδειξιν τῆς καθολικότητος τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθηματος. Καθ' ἡμᾶς εἶναι καὶ παράλογον τὸ νὰ συζητῆται περὶ ὑπάρξεως πράγματος ὅπερ φύσει ἐνυπάρχει ἐν ἐκάστῳ ἀνθρώπῳ, μὲ τὸ ὅποιον ἐγεννήθη, ἔζησε καὶ ζῆ καὶ συμφώνως μὲ τὸ ὅ-

ποιον ἐπολιτεύθη καὶ πολιτεύεται. Δὲν εἶναι παράλογον νὰ ἀμφισβητῆται τὸ αἶσθημα τῆς ὀράσεως; Ἄλλο τόσον εἶναι παράλογον νὰ ἀμφισβητῆται τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα.

Ὁ φυσιοδίφης Καζιφέρης κατ' ἀρχὰς ὑπερήφανος τοῦ ὕλισμοῦ, προσεπάθει ἐπὶ μίαν ὀλόκληρον εἰκοσαετίαν νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι θρησκευτικὸν συναίσθημα φύσει δὲν ὑπάρχει ἐν τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἐντεῦθεν ὅτι θεὸς δὲν ὑπάρχει, ὅτι ὁ ἄνθρωπος διέπεται μόνον ἀπὸ φυσικοὺς νόμους, τὸ δὲ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνδελαχοῦς ταύτης μελέτης καὶ τῆς σωρείας τῶν ἀξιολόγων πειραμάτων του ἦτο, τὸ νὰ ἀναφωνήσῃ εἰλικρινῶς. «*Θεέ μου, ἐγὼ προσεπάθουν νὰ ἀποδείξω ὅτι δὲν ὑπάρχεις διὰ τῶν πειραμάτων καὶ ὅμως ἐπὶ τόσα ἔτη ἐν μόνον δὲν κατώρθωσα, νὰ σε ἀποσπάσω ἐκ τῆς καρδίας μου*».

Τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα δὲν εἶναι μόνον ἐν τῶν στοιχείων τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ, εἶναι καὶ τὸ κυριαρχοῦν.

Θέλομεν δὲ ἐν τῷ ἐπομένῳ ἄρθρῳ ἀποδείξῃ ὅτι ὅλα τὰ ἄλλα στοιχεία τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀναπτύσσονται ἀναλόγως τῆς ἐξελίξεως τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθηματος. (ἀκολουθεῖ)

ΤΟ "ΜΠΟΥΚΕΤΟ."

Καὶ ἄλλο τρομερὸν δράμα αὐτοκτονίας συνετέλεξε πρὸ ἡμερῶν τὴν κοινωνίαν μας. Δὲν ἐγνώσθησαν ἐπακριβῶς τὰ αἷτια ταύτης ἢ μᾶλλον δὲν ἐδημοσιεύθησαν. Προσεπάθησαν νὰ θολώσουν τὰ νερά, ἀλλὰ παρ' ὅλα ταῦτα ἀπὸ τὸ στόμα τῆς δημοσιογραφικῆς φλυαρίας, ἐξῆλθε μία καὶ μόνη λέξις, ἴσως ἀσυναισθητικῶς καὶ ἀκουσίως, ἣτις ἐπιχύνει ἀρκετὸν φῶς εἰς τὸν προσεκτικὸν παρατηρητὴν περὶ τῶν κυρίων αἰτιῶν τῆς αὐτοκτονίας ταύτης. Ἐγράφη ξηρῶς ὅτι παρὰ τὸν αὐτοκτονίσαντα ὡς ἡ μόνη καὶ λίαν πολύτιμος περιουσία, καὶ ὡς ἀναπόσπαστος φίλος, εὐρέθη κάποιον περιοδικὸν ὀνομαζόμενον «Μπουκέτο». Δὲν ἔχομεν τὴν εὐτυχίαν..... νὰ γνωρίζωμεν τὸ περίφημον τοῦτο μπουκέτο, ἀλλ' ἐξ ὅσον ἀκούομεν συνάγομεν ὅτι ὁ θάνατος τοῦ νέου τούτου προῆλθεν ἀπὸ *μπουκετίνην δηλητηρίασιν*... Καὶ ἐν τούτοις δὲν εὐρέθησαν κοινωνιολόγοι ν' ἀσχοληθοῦν ἐπ' αὐτοῦ. Μὲ τὴν μεγαλυτέραν ἀπάθειαν ὑπομένει μοιρολατρικῶς τ' ἄλλεπάλληλα ταῦτα κτυπήματα ἢ δύστινος κοινωνία μας. Οὐδεμία κραυγὴ διαμαρτυρίας... οὐδεμία τάσις ἀναχαιτίσεως τοῦ φθοροποιοῦ τῆς ρυπαρογραφίας ρεύματος.